

1. Robert Olen Butler: *Fårekylinger*

Teksten er en novelle fra novellesamlingen Velduft fra et fremmed bjerg. Novellesamlingen blev udgivet på engelsk i 1992 og udkom på dansk i 1996. Robert Olen Butler er en amerikansk forfatter født i 1945.

¹ De kalder mig Ted på mit arbejde, og det har de kaldt mig i mere end et årti nu, og det generer mig stadig, selv om jeg ikke er særlig glad for, at jeg i virkeligheden hedder det samme som den tidligere præsident for det tidligere Republikken Vietnam. Thieu¹ er ikke et ualmindeligt navn i mit hjemland, og min mor havde ikke noget større i tankerne end en ⁵ længst afdød onkel, da hun gav mig det. Men i Lake Charles² i Louisiana er jeg Ted. [...]

Undertiden kan jeg selv høre, hvordan jeg lyder, og jeg lyder ret bitter, antager jeg. Men jeg lader det ikke slippe ud på raffinaderiet, hvor jeg er den bedste kemiske ingeniør, de har haft, og de indrømmer det ovenikøbet nu og da. Det er faktisk godhjertede folk. [...]

Fortælleren forklarer, hvordan han kæmpede i sit hjemland Vietnam under vietnamkrigen ¹⁰ og senere flygtede til USA sammen med sin kone.

Vi endte her i Louisianas flade marskland³, hvor der er rismarker, og hvor vandet og landet er i hårfin balance⁴ med hinanden og minder ganske meget om Mekongdeltaet⁵, hvor jeg er vokset op. Folkene, som arbejder omkring mig, er gode mennesker, og måske kalder de mig Ted, fordi de gerne vil opfatte mig som en af deres egne, men ind imellem generer ¹⁵ det mig, at de er så meget større end jeg. Jeg er på størrelse med en kvinde i landet her, og alle de amerikanske mænd er kraftige, og de taler så langsomt, også indbyrdes, også selv om engelsk er deres modersmål. Jeg har hørt newyorkere i fjernsynet, og jeg snakker lige så hurtigt som de.

Min søn er begyndt at tale ligesom alle andre her i Louisiana. Han er ti år, resultatet af ²⁰ den første nat, min kone og jeg tilbragte i Lake Charles, i et billigt motel med himlen udenfor farvet rød af raffinaderierne. Han er stolt over at være født i Amerika, og når han siger farvel til os om morgenen, når han skal hen på den katolske skole, siger han: "Hav en god dag, alle sammen." Sommetider siger jeg farvel til ham på vietnamesisk, og så rynker han på næsen ad mig og siger: "Årh, hold op, Far," som om jeg lige har forsøgt mig med en ²⁵ vandet⁶ vittighed. Han kan overhovedet ikke snakke vietnamesisk, og min kone siger bare, at det er ikke noget at bekymre sig om. Han er amerikaner.

Men jeg bekymrer mig om det, selv om jeg godt kan indse, hvorfor jeg burde tage det roligt. Jeg kunne indse det allerede for ti år siden, så klart, at jeg gav efter for min kone og gav min søn et amerikansk navn. Bill. Bill og hans far Ted. Men hele sidste sommer havde ³⁰ jeg bemærket, at min søn gik rundt i huset og hang af kedsomhed, mens han havde ferie, og pludselig blev jeg hans far Thieu og fik en fremragende idé til ham. Det var en idé, som

¹ Thieu: vietnamesisk drengenavn

² Lake Charles: by i den amerikanske delstat Louisiana

³ et marskland: et fladt og frodigt landskab nær havet

⁴ en hårfin balance: en harmoni, som let kan forstyrres

⁵ Mekongdeltaet: stort landområde i det sydlige Vietnam, hvor floden Mekong løber ud i havet

⁶ vandet: plat, dårlig

var opstået i mig i starten af februar hvert år i al den tid, vi havde boet i Lake Charles, fordi det er på det tidspunkt, fårekylingerne⁷ altid begynder at synge her. Stedet er rigt på fårekylinger, hvilket altid får mig til at mindes min egen barndom i Vietnam. Men jeg har

35 aldrig fortalt min søn om det før sidste sommer.

Jeg gik hen til ham en søndag, efter at jeg havde set på, at han slentrede omkring i haven og pillede mosranker⁸ af de nederste grene på vores store egetræ og bagefter smed med sten på stopskiltet på vores gadehjørne.

"Har du lyst til at være med til noget sjovt," sagde jeg til ham.

40 "Ja, selvfølgelig, Far," sagde han, men han havde en vis tvivl i stemmen, som om han ikke havde tillid til min vurdering af, hvad der var sjovt. Han smed alle de sten, han havde tilbage i hånden, i ét kast, og stopskiltet stod og dirrede, da de ramte.

Jeg sagde: "Hvis du bliver ved med det, kommer politiet og arresterer mig for at have ødelagt kommunens ejendom, og bagefter sender de os allesammen ud af landet."

45 Min søn lo ad mig. Jeg vidste naturligvis godt, at han vidste, jeg bluffedes⁹. Jeg ville ikke være for hård imod ham på grund af hans hang til nogle drengestreg, som jeg selv havde fundet ganske tilfredsstillende, da jeg var dreng, specielt ikke nu, hvor jeg godt ville dele noget af min egen barndomstid med ham.

"Hvad har du på lager, Fatter¹⁰," spurgte min søn mig.

50 "Slåskamp mellem fårekylinger," sagde jeg.

"Hvad?"

[...]

Jeg fortalte ham, hvordan mine venner og jeg, dengang jeg var dreng, plejede at snuse rundt nede ved jordoverfladen og fange fårekylinger, som vi holdt spærret inde i tændstik-

55 æsker. Vi plejede at fodre dem med blade og små stykker vandmelon og bønnespirer, og vi trænede dem op til at slås ved at holde dem i konstant anspændt tilstand, idet vi pustede på dem og forsigtigt svirpede¹¹ til enderne af deres følehorn¹² med træsplinter¹³. Sådan plejede vi at lave os hver sin stald med kampfårekylinger, og de fandtes i to slags.

På dette tidspunkt viste min søn tegn på, at han var ved at blive utålmodig, og hans blik

60 gled på udflugt i haven. [...]

"De kæmper til døden," sagde jeg så højtideligt, som min stemme formåede, som om jeg var James Earl Jones¹⁴.

Bekendtgørelsen skaffede mig et øjekast og en kort hævn af hans øjenbryn. Det gav mig et øjeblik krydsogtværsagtig panik¹⁵, fordi jeg stadig ikke havde fortalt ham om

65 de to slags fårekylinger, og jeg indså pludselig, at det var en vigtig detalje for mig. Jeg forsøgte ikke at fortvivle over hans ringe¹⁶ forståelse, og jeg lagde hænderne på hans skuldre og drejede ham om imod mig. "Hør her," sagde jeg. "Du må forstå det følgende, hvis du skal holde kampfårekylinger. Der findes to slags, og vi havde alle sammen nogle af hver.

⁷ en fårekyling: en slags græshoppe

⁸ en mosranke: et stykke af planten mos

⁹ at blufte: at snyde eller at bilde nogen noget ind

¹⁰ Fatter: sjovt og kærligt ord for en far

¹¹ at svirpe: at slå meget let

¹² et følehorn: et langt, tyndt føleorgan på et insekts hoved

¹³ en træsplint: et lille, spidst stykke træ

¹⁴ James Earl Jones (f. 1931): amerikansk skuespiller, der bl.a. er kendt for sin dybe stemme

¹⁵ en krydsogtværsagtig panik: en panik, der skyldes, at noget er indviklet som en krydsogtværsopgave

¹⁶ ringe: dårlig

Den ene slags kaldte vi trækulsfårekyl­linger. De var meget store og stærke, men de var
70 langsomme, og de kunne blive forvirrede. Den anden slags var små og brune, og vi kaldte dem ildfårekyl­linger. De var ikke lige så stærke, men de var meget intelligente og hurtige.

"Hvem plejede så at vinde," sagde min søn.

"Nogle gange den ene slags og nogle gange den anden. Kampene varede meget længe, og de var fulde af hårde dyster. Vi plejede at bygge en lille tunnel af papir, og vi stak en
75 træsplint ind under vores fårekyl­lings hovedskjold¹⁷ for at gøre den rasende, og vi snurrede den rundt i et af følehornene, og så puttede vi vores fårekyl­linger ind i tunnelen fra hver sin ende. Derinde gik de frem mod hinanden og begyndte at slås, og så løftede vi papirtunne­len og kiggede på dem."

"Det lyder smart," sagde min søn, men hans begejstring var allerhøjest middel, og jeg var
80 klar over, at jeg måtte handle hurtigt.

Så vi fandt en skotøjsæske frem, og vi begyndte at lede efter fårekyl­linger. Det er bedst om aftenen, men jeg var helt overbevist om, at hans interesse ikke kunne vare ved så længe. Vores hus er bygget på fundamentblokke¹⁸ på grund af den høje grundvandsstand i byen, og vi kravlede langs kanten, hvor vi trak de største græstotter til side og så efter
85 under stenene. Det var en af stenene, der gav os de første fårekyl­linger, og min søn fik øje på dem og råbte ind i øret på mig: "Dér, dér," men han ventede på, at jeg skulle fange dem. Jeg hulede først hånden om den ene og så om den anden og lod dem dumpe ned i skotøjs­æsk­en, og jeg følte mig lidt skuffet, ikke så meget fordi det var tydeligt, at min dreng ikke brød sig om at røre ved insekterne, men fordi de begge to var af den store, sorte slags
90 trækulsfårekyl­linger. Vi kravlede videre, og vi fandt en til i græsset og endnu en siddende i husets mørke skygge bag vandhanen til haveslangen, og så fangede vi to til under en azaleabusk¹⁹.

"Er det ikke nok," spurgte min søn. "Hvor mange behøver vi?"

Jeg satte mig med ryggen op mod huset og lagde skotøjsæsk­en i skødet, og min dreng
95 satte sig ved siden af mig med hovedet strakt hen mod mig, så han kunne se ned i æsk­en. Min følelse var ikke længere lille. Jeg var simpelthen slap af skuffelse, fordi de alle seks var trækulsfårekyl­linger, store og træge²⁰, som bare lå og kiggede sig omkring, som om de ikke engang var klar over, at der var noget galt.

"Øv, nej," sagde min søn med virkeligt eftertryk, og et øjeblik troede jeg, at han havde
100 læst mine tanker og følte det samme som jeg, men da jeg så på ham, pegede han på snuderne af sine hvide kondisko. "Mine Reebok²¹ er ødelagt," græd han, og på snuden af begge sko var der en plet af græs.

Jeg kiggede igen ned i æsk­en, og fårekyl­lingerne havde ikke rørt sig, og jeg så på min søn, og han stirrede på sine kondisko. "Hør her," sagde jeg, "det her duer ikke. Du må godt
105 gå, hvis du vil, og lave noget andet."

Han sprang straks op. "Tror du godt, Mor kan få dem rene," sagde han.

"Ja vist," sagde jeg. "Vist så."

¹⁷ *et hovedskjold* (her): den hårde ryg på en fårekyl­ling

¹⁸ *en fundamentblok*: et stykke beton, der bruges under en bygning

¹⁹ *en azaleabusk*: en slags haveplante

²⁰ *træg*: sløv og langsom

²¹ *Reebok*: skomærke

Han var væk med det samme, og bagdøren smækkede, og jeg satte æsken fra mig i græsset. Men jeg gik ikke indenfor. Jeg lagde mig på hænder og knæ igen, og jeg¹¹⁰ arbejdede mig hele vejen rundt om huset, og så kiggede jeg under hver eneste sten i haven og rodede op under alle træerne. Jeg fandt sandsynligvis mere end en snes fårekylinger til, men de var alle af den samme slags. I Louisiana er der rismarker, og nogle af de sumpede flodarme²² ligner Deltaet²³, men mange af fuglene er anderledes, og hvorfor skulle insekterne så ikke også være anderledes? Det her er trods alt et andet land.¹¹⁵ Det var bare sært med ildfårekylingerne. Alle vi børn tiljublede²⁴ dem, også selv om vi kæmpede med en af vores egne trækulsfårekylinger. En ildfårekyling var en meget kostelig²⁵ og beundringsværdig ting.

Næste morgen stillede min søn sig op foran mig, mens jeg var ved at være færdig med min morgenmad, og da han havde fået min opmærksomhed, kiggede han ned på sine¹²⁰ fødder og trak mit blik med ned. "Kan du se," sagde han. "Mor fik dem rene."

Så var han ude ad døren, og jeg råbte efter ham: "Vi ses senere, Bill."

²² *en flodarm*: en lille flod, der løber ud fra en større flod

²³ *Deltaet*: Mekongdeltaet i Vietnam

²⁴ *at tiljuble*: at råbe af glæde over noget

²⁵ *kostelig*: værdifuld og værdsat